

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Miljödatastöd
Leif Hallbäcken

[DOKUMENTTYP]
2017-01-25 ver. 1.0

Verksamhetsberättelse Miljödatastöd 2016

Innehåll

1. Kontakter, verksamhetsstöd och kvalitetsarbete.....	3
2. Utveckling av datavårdskap och system för datahantering.....	4
3. Metadatahantering med speciell hänsyn till geodatasamverkan, Inspire och TILDA.....	5
4. Mallar, riktlinjer och modeller.....	6
5. Tekniskt stöd.....	6
6. Internt arbete	7

1. Kontakter, verksamhetsstöd och kvalitetsarbete

Under året har diverse kontakter skett externt med olika myndigheter och internt inom SLU, vilket inneburit informationsspridning om Miljödatastöds (MDS) verksamhet samt möten av konsultativ karaktär rörande datahantering med verksamheter inom främst Foma och tillhörande stödverksamheter.

Kontinuerligt har getts stöd till genomförande och uppföljning av kvalitetsarbetet att göra självvärderingar och åtgärdsplaner. Stöd har även getts till projektledare för olika Fomaprojekt i t.ex. kontakter mot IT-enheten i olika genomförandeprojekt för presentation av data (t.ex. SkogsSkada, BarnGIS, datavårdskap), upphandlingsstöd och kravspecificering (NILS).

Träffar inom ramen för 'tekniskt forum' för personal som jobbar med datahantering på olika sätt har fortsatt som tidigare år i Umeå. Webbinarier har hållits från Uppsala och Umeå under vårterminen med syfte att stimulera fortskridande i kvalitetsarbetet.

Fortsatt har som tidigare år arbetet med att leda och delta i SRH:s utskott för systemutveckling (delas lika mellan med institutionen och MDS).

MDS inbjöds 2015 och deltar sedan dess löpande i Foman-S verksamhet. Kontinuerlig kontakt med de andra fakulteternas Fomautskott är obefintlig.

Under året har kontakt och dialog skett löpande med andra stödfunktioner särskilt GIS-stödet men också med Biostokastikum för diskussion om eventuell samverkan i kvalitetsfrågor inte minst om synpunkter och förslag till förbättringar av kvalitetsguiden.

I en årlig kvalitetsrapport, som finns tillgänglig på MDS webbplats¹, redovisas under året genomfört kvalitetsarbete samt MDS rekommendation för fortsatt arbete 2017. Slutsatserna från arbetet 2016 är följande:

1. Under året har kvalitetsarbetet introducerats i ytterligare 2 stycken Foma-verksamheter. Totalt deltar 75 verksamheter vid utgången av 2016.
2. I hälften (ca 50 procent) av de självvärderade processerna är aktuell status kvalitetsnivå I eller högre. Det innebär på samma sätt som för tidigare år att den aktuella kvaliteten i datahanteringen är okänd, i varje fall i termer av kvalitetsguidens krav, i en stor del av de undersökta verksamheterna. Läget har förbättrats något i o m att åtgärdsarbetet kommit igång på en bredare front jämfört med tidigare år för flera processer, dock märks endast en marginell ökning av andelen godkända 'Lagra-processer' i verksamheterna (ökat från 32% till 34%) .
3. Samtliga SLU:s fyra datavårdskap har ett pågående kvalitetsarbete. Datavårdskapet Fisk är uppdelat på tre enskilda datahanteringsverksamheter varför man kan säga att datavårdskapen i dagens organisation omfattar totalt sex datahanteringsverksamheter. Under året har ytterligare

¹ <https://internt.slu.se/stod-service/fortlopande-miljoanalys/rad-namnder-och-verksamhetsstod/verksamhetsstod-ny/ingangssida/kvalitetsarbete/>

en verksamhet gjort klart åtgärdsarbetet vilket innebär att tre av sex uppfyller samtliga krav och är klara med åtgärdsarbetet. För de övriga tre bedöms återstå arbete i mindre omfattning.

4. Tidsgräns för uppfyllande av Fomadelmål 1 flyttades fram från årsskiftet till halvårsskiftet 2016. Målet uppfylldes något ytterligare försenat under hösten 2016.
5. Åtgärdsarbete pågår i samtliga verksamheter och under året har ytterligare sjutton verksamheter genomfört alla nödvändiga åtgärder för att nå den kvalitetsnivå som kraven från interna och externa intressenter ställer. Totalt är tjugotvå verksamheter (29%) helt färdiga med åtgärdsarbetet och uppfyller därmed också det andra miljömålet för fortlöpande miljöanalys, som ska nås senast i slutet på december 2017.
6. Under året har erbjudits personliga möten för stöd och uppföljning till alla verksamheter som genomför kvalitetsarbetet. Därutöver har möten för orientering om status och utvecklingsbehov för de enskilda programmen erbjudits alla Foma koordinatörer samt prefekter vid de berörda institutionerna. Sådana möten har accepterats och genomförts med ca hälften av de inbjudna.
7. Under våren -16 genomfördes en utvärdering av kvalitetsarbetet. Sammantaget upplevs kvalitetskraven högst relevanta samt den uppföljning och stöd som Miljödatastöd gör uppfattas av de flesta verksamheterna som helt nödvändig för att ha driv i arbetet. Flera verksamheter uppger att det är svårt att prioritera åtgärdsarbetet enligt uppgjorda planer.

Löpande kontakter har hållits med informationssäkerhetschef, miljöchefen samt juridik och arkivfunktionen för kunskapsutbyte rörande informationshantering och harmonisering av rutiner. Av betydelse för kommande utformning av dokumentation och datahanteringsplan har det under året tagna rektorsbeslut om en bevarandestrategi vid SLU, vilket tydligare än tidigare innebär att gemensamma mallar (för t.ex. datahanteringsplan) rörande såväl forskning som fortlöpande miljöanalys behöver tas fram så fort som möjligt. Den nybildade DCU-funktionen (Digital Curation Unit) bör involveras i detta arbete.

För att effektivisera utförandet av självvärdering, upprätta och enklare kunna hitta olika planeringsdokument samt göra uppföljning i kvalitetsarbetet i Fomas datahantering har webbplatsen i Sharepoint utvecklats ytterligare. Statistik över deltagande och genomförande av kvalitetsarbetet utgör på samma sätt som tidigare (från och med 2015) underlag till uppföljning av SLU:s miljömål för Foma, vilken tillhandahålls SLU:s miljöchef halvårsvis genom Foma-kansliet.

Revision av kvalitetsguiden pågår och kommer fortsätta under 2017. Särskilt viktigt är att ta fram förslag till nya eller förändrade krav så att de krav som pekas ut i den myndighetsgemensamma miljödatastrategin² tillgodoses för tillhandahållandet av öppna data (SLU har under året undertecknat en avsiktsförklaring att följa strategin). MDS har under året gjort en samlad analys av nödvändiga åtgärder m.a.a. av miljödatastrategin, vilka pekas ut i vision och verksamhetsplan för 2017.

2. Utveckling av datavärdskap och system för datahantering.

MDS har under fjolåret deltagit i olika aktiviteter internt och externt inom det pågående

² <http://www.naturvardsverket.se/strategi-for-miljodatahantering>

samverkansarbetet med NV och HaV för att få till stånd nya reviderade avtal för SLU:s befintliga datavårdskap (Jordbruksmark, Sjöar och vattendrag, Arter och Fisk) samt eventuellt ytterligare datavårdskap för att hantera data som ännu inte är kopplat till något datavårdskap sk. hemlösa data (t.ex. NILS, Markinventeringen, Integrated monitoring). Under 2016 har inget nytt hänt i denna samverkan utan verksamheterna har slutit avtal på liknande sätt som tidigare år med handläggarna på HaV resp. NV enligt gamla avtalsmallar. För några verksamheter har flerårsavtal upprättats jmf tidigare ettårsavtal, vilket trots allt är en förbättring. Samverkansarbetet har av NV hänskjutits till dess att arbetet inom det nya initiativet 'Digitalt först' etablerats. Internt vid SLU har resultatet av arbetet i den nationella samverkan delgetts en arbetsgrupp som framgent kommer fortsätta att träffas för diskussion om förbättringar och samutnyttjande IT-infrastruktur vid SLU:s miljöanalysverksamheter för effektivare dataflöden. MDS är sammankallande för gruppen.

MDS har bistått med stöd och koordinering för överförande av databaser inom Datavårdskap Jordbruksmark till Miljödata-MVM. Under året har Mark- och grödoinventeringens databaser flyttats över till Miljödata-MVM. Data kan nu sökas ut tillsammans med Jordbruksverkets nationella jordartskartering som också lagras i Miljödata-MVM. Kartor över markegenskaper som finns i Mark- och grödoinventeringens äldre system kommer också att flyttas över till Miljödata-MVM så att det äldre systemet kan stängas. För databaser för vattenkemi (Jordbruksvatten) är överföringen förberedd genom att leveransmallar är klara och databasstrukturen anpassad. Rutiner för beräkning av näringstransporter har utvecklats gemensamt med Datavårdskap Sjöar och vattendrag. Arbetet var mer omfattande än beräknat då det bl.a. var oklarheter om definitioner av stationer och provplatser, då det inväntades hur detta skulle hanteras i ett nationellt stationsregister för miljöövervakningen. Det nationella stationsregistret togs fram under 2016 av SWECO på uppdrag av Naturvårdsverket. Arbeta med överföring av geografiska data (odlingsdata och landskapsdata) till Miljödata-MVM kommer att ske under 2017.

3. Metadatahantering med speciell hänsyn till geodatasamverkan, Inspire och TILDA.

I december 2013 levererade SLU som informationsansvarig myndighet, planenligt enligt rådande Inspirekrav, metainformation och data avseende Riksskogstaxeringen till geoportalen.se. Arbetet att ta fram denna information har letts av MDS och genomförts i samverkan med SLU:s GIS-stöd, ansvarig institution (SRH) samt konsultstöd (Metria). I delar har arbetet fortsatt även under 2016: den befintliga datamängden från Riksskogstaxeringen och/eller tillhörande metadata har uppdaterats, samt fortsatt dialog angående harmonisering av Riksskogstaxeringens data som ska vara klart 2020.

I övrigt har som tidigare år skett deltagande tillsammans med Foma-kansliet i arbetet med nationell geodatasamverkan och myndigheter i frågor kopplade till Inspirearbetet.

Under fjolåret fick SLU besked om att vi kan publicera data som ”öppna data” i Geodataportalen. Sålunda påbörjades diskussioner om att SLU bör nyttja detta ”spår” i geodataportalen och om vilka verksamheter som är mogna/aktuella. Eftersom SLU:s egenutvecklade portal TILDA, med metadata- och datahantering och koppling till den nationella leveransnoden för öppna data för myndigheter, beräknades produktions

under augusti månad, beslöts under våren att inte göra någon större marknadsföring inom SLU för att få enskilda verksamheter att registrera data i Geodataportalen. Förutom underhåll av befintligt SLUdata i Geoportalen har stöd getts i implementationen av Skogskarta som öppna data i Geodataportalen. Fortsatt stöd till SLU:s verksamheter inom såväl forskning som fortlöpande miljöanalys att registrera och publicera data i TILDA kommer fortsättningsvis att ligga inom den nybildade DCU-funktionen (Digital Curation Unit) till vilken kommer hänvisas i kvalitetsarbetet för Foma.

Vad gäller arbete för utveckling av plattform för hantering av metadata och tillgängliggörande samt arkivering av Foma-data har MDS fortsatt deltagit i styrgrupp och projektgrupp i det universitetsövergripande TILDA-projektet. Arbetet i projektgruppen som verksamhetsrepresentant har blivit mer omfattande (30%) än vad som ursprungligen planerats för (20%).

Miljödatastöd, kommunikationsavdelningen och Fomakansliet samordnar under året SLU:s deltagande i "Hack for Sweden" 2017 som Partner. Vid Hackaton 2016 var det ingen av deltagarna som använde öppna data från SLU.

Det nationella arbetet om "Öppna data" och datahantering har följts genom deltagande på diverse sammankomster, både fysiska och webbaserade, som har anordnats av Vinnova, Naturvårdsverket och/eller SND.

MDS samverkar med SRH och fältforskningsenheten för att ta fram funktionalitet att konsumera öppna data från LM:s geodatatjänster och integrera denna i egna databaser för användning till beräkningar och analys mm. Syftet med deltagandet är att främja likartad teknisk lösning samt få erfarenhet och senare sprida kunskap till andra verksamheter med liknande behov inom Foma. MDS har i flera fall tillsammans med GIS-stödet också fungerat som diskussionspartner/ bollplank till personer med frågor kring LM:s geodatatjänster.

4. Mallar, riktlinjer och modeller

Förutom det som görs inom kvalitetsarbetet så har arbetet även under 2016 varit fortsatt lågintensivt. I de fall frågor inkommit rörande t.ex. förvaltning av datahanteringsystem så har det bedömts varit helt tillräckligt att hänvisa till de funktioner inom SLU där sådant utvecklings- eller förvaltningsarbete pågår.

5. Tekniskt stöd

Ägaransvar för det tekniska ramverk TRAMAS, som tidigare etablerats av IT-avdelningen på uppdrag av den tidigare dataplattformen MVM, har under året helt övergått från Miljödatastöd till datavärdskapet Jordbruksmark.

Stöd i användning av SLU:s arbetsplats Sharepoint har getts löpande till alla Fomaverksamheter som deltar i kvalitetsarbetet eftersom all kvalitetsdokumentation skapas och hanteras i detta system. Insatser har också gjorts tillsammans med Fomakansliet för att ta fram en rapporterings- och uppföljningsfunktion för SLU:s verksamhetsprojekt inom Foma grundat på erfarenheter från hanteringen av kvalitetsdokumenten.

Under hösten installerades en gratis serverprogramvara "PX-webb" från SCB för enkel

tabulering och visualisering av data (tillhandahållen gn. kontakter från ”Hack for Sweden”- deltagande /nätverk samt genom Riksskogstaxeringens deltagande i ett nätverk för statistikansvariga myndigheter i Sverige). Verktöget kommer att kunna nyttjas av miljöanalysverksamheterna på SLU under en testperiod. Programmet är installerat på en virtuell server hos IT och administreras av Miljödatastöd.

6. Internt arbete

Planering, styrning och uppföljning samt upprättande av årlig verksamhetsplan, verksamhetsberättelse, kvalitetsrapport samt underlag för utvärdering av Miljödatastöds verksamhet. Under sista halvåret har arbetstid för en verksamhetsutvecklare minskats från 50% till 20% och fr o m 2017 kommer bemanningen minskas från 4 till 3 pers (2,3 tjänst). Utfall för genomfört arbete har skett enligt följande:

Verksamhetsdel	Planerat arbete 2016	Utfört arbete 2016
1. Kontakter, verksamhetsstöd och kvalitetsarbete	36v (33%)	40v (39%)
2. Utveckling datavårdskap och system för datahantering	47v (44%)	32v (31%)
3. Metadatahantering med spec. hänsyn till geodatasamverkan, Inspire och TILDA	18v (16%)	26v (25%)